

УДК 378.14

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КЕРІВНИМИ КАДРАМИ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ КІНЦЯ ХХ – ПОЧАТКУ ХХІ СТОЛІТЬ

Кир'ян Т.І., к. пед. н., доцент,
голова циклової комісії української мови
Черкаська медична академія

Стаття містить аналіз забезпечення вищих медичних навчальних закладів України керівними кадрами в період кінця ХХ – початку ХХІ століть. Розглянуто основні об'єктивні характеристики керівних кадрів медичних вищих навчальних закладів України. Проаналізовано термін виконання обов'язків ректорами й деканами різних навчальних закладів медичного профілю, їхні демографічні характеристики (стать і вік), рівень науково-педагогічної кваліфікації, спеціалізацію керівників щодо напрямів наукової та практичної роботи, відомості про попередню до зайняття керівної посади навчальну й професійну діяльність. Зроблено висновки про високий якісний склад керівних кадрів медичних вищих навчальних закладів, відносну стабільність їх функціонування, загальну орієнтацію медичних закладів освіти України на власні кадри.

Ключові слова: вища медична освіта України кінця ХХ – початку ХХІ століть, вищий медичний навчальний заклад, керівні кадри, ректори ВНЗ, декани факультетів, якісні показники кадрового забезпечення, термін перебування на посаді.

Стаття содержит аналіз забезпечення вищих медичних навчальних закладів України керівними кадрами в період кінця ХХ – початку ХХІ століть. Розглянуто основні об'єктивні характеристики керівних кадрів медичних вищих навчальних закладів України. Проаналізовано термін виконання обов'язків ректорами й деканами різних навчальних закладів медичного профілю, їхні демографічні характеристики (стать і вік), рівень науково-педагогічної кваліфікації, спеціалізацію керівників щодо напрямів наукової та практичної роботи, відомості про попередню до зайняття керівної посади навчальну й професійну діяльність. Зроблено висновки про високий якісний склад керівних кадрів медичних вищих навчальних закладів, відносну стабільність їх функціонування, загальну орієнтацію медичних закладів освіти України на власні кадри.

Ключевые слова: высшее медицинское образование Украины конца ХХ – начала ХХІ веков, высшее медицинское учебное заведение, руководящие кадры, ректоры вузов, деканы факультетов, качественные показатели кадрового обеспечения, срок пребывания в должности.

Kyriian T.I. MANAGEMENT PERSONNEL OF UKRAINIAN HIGHER MEDICAL EDUCATIONAL INSTITUTIONS IN THE END OF THE XX – THE BEGINNING OF THE XXI CENTURY

The article provides an analysis of the provision of higher medical educational institutions of Ukraine by senior staff in the period of the end of the XX – the beginning of the XXI centuries. The main objective characteristics of the managerial staff of medical universities of Ukraine are considered. The term of office of rectors and deans of various educational establishments of medical profile, their demographic characteristics (gender and age), level of scientific and pedagogical qualification, specialization of managers in the areas of scientific and practical work, information about the prior to the occupation of a managerial position educational and professional activity is analyzed. Conclusions about the high qualitative standards of the medical universities management personnel, the relative stability of their functioning, and the orientation of the general educational institutions of Ukraine to their own personnel are made.

Key words: higher medical education of Ukraine of end of XX – beginning of XXI centuries, higher medical educational institution, leading personnel, university rectors, deans of faculties, qualitative indicators of staffing, term of office.

Постановка проблеми. Особливістю освітньої діяльності є її безпосередній суб'єкт-суб'єктний характер. Найбільшого значення в організації освітнього процесу набуває людський чинник. Освіта по своїй суті є роботою з людьми, тому функціонування освітніх закладів висуває специфічні вимоги до кадрового складу. Кадрове забезпечення є постійною проблемою, що привертає увагу як практиків, так і теоретиків освіти. Ефективну кадрову політику

можна назвати головним засобом підвищення результативності й якості освіти. Безпосередню організацію освітнього процесу у вищому навчальному закладі (далі – ВНЗ) здійснює викладацький склад. Проте його діяльність потребує створення умов для плідної роботи, тому особливого значення набуває інший кадровий рівень освітнього закладу – управлінський склад. Керівні кадри є необхідним компонентом освітнього процесу. Вони виконують функ-

цію забезпечення матеріальних і навчально-методичних умов навчально-виховної діяльності, зокрема й добирають викладацькі кадри. Також виконується необхідна функція безпосередньої організації й контролю навчально-виховного процесу. Важливою, хоча не завжди такою, що привертає увагу, є функція створення психологічного клімату, робочої атмосфери, корпоративної культури, що є надзвичайно важливим для ВНЗ. Отже, неможливо, створюючи теоретичний опис вищої освіти, оминути чинник забезпечення керівними кадрами.

Сказане стосується також вищої медичної школи, де поряд із наведеними аспектами є своя специфіка. Освітня діяльність у медичній галузі поєднує педагогічну, наукову й лікувальну роботу. Керівники медичних ВНЗ – часто практикуючі лікарі, дослідники, які власний досвід переносять на педагогічну й організаційну роботу. Власний приклад керівника тут відіграє особливу роль. Зрозуміло, що забезпечення керівними кадрами стає потужним засобом розвитку медичних ВНЗ. Досвід українських медичних ВНЗ кінця XX – початку XX ст. є в такому контексті показовим і потребує теоретичного вивчення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Зміст діяльності керівних кадрів вищої школи України, їхній вплив на розвиток освітнього процесу досліджується в межах більш широкої теми управління вищими навчальними закладами. Роботи, присвячені педагогічному менеджменту, досить поширені в сучасній педагогічній літературі, хоча в них звертається увага лише на деякі питання кадрового потенціалу управління вищою освітою. Сучасні тенденції розвитку й управління освітою розглядаються в роботі Д.І. Дзвінчука [1]. Автор характеризує новітні тенденції у сфері управління як перехід від прямого адміністрування до непрямих методів управління, до делегування повноважень «униз», підвищення автономії ВНЗ, що, зрозуміло, підвищує роль керівних кадрів ВНЗ. Н.Г. Батечко досліджує сучасний стан розвитку кадрового потенціалу вищої школи України [2]. Більш конкретне питання, яке стосується управлінських кадрів, розглядається в роботі О.Д. Гуменного, присвяченій розвитку інформаційної культури керівників вищих навчальних закладів [3]. Окремі роботи відображають управління сучасними медичними ВНЗ України. Системно-історичний аналіз управління вищою медичною освітою в Україні подається в статті відомого дослідника історії медичної освіти України Б.П. Криштопи [4]. Проблеми менеджменту навчально-виховного процесу у вищих ме-

дичних навчальних закладах I–II рівнів акредитації висвітлюються в роботі Т.Г. Вознюк [5]. У контексті наведеної літератури варто зазначити брак безпосередніх досліджень кадрового забезпечення управління вищою медичною освітою України в кінці XX – на початку XXI ст. Тема керівних кадрів медичних ВНЗ потребує, насамперед, загального огляду й цілісної характеристики. Без цього картина розвитку медичної освіти в Україні залишається неповною.

Постановка завдання. Метою статті є виявлення загального стану й особливостей забезпечення керівними кадрами вищих медичних закладів України в період кінця XX – початку XXI ст. Для цього має бути подано характеристику керівників медичних ВНЗ за певними суттєвими для управління навчальними закладами показниками. Має бути також проведений аналіз управлінських кадрів в основних медичних вищих навчальних закладах України.

Виклад основного матеріалу дослідження. Формальною основою для виділення управлінських кадрів медичних ВНЗ України є їхній правовий статус. Керівниками варто вважати людей, які здійснюють покладені на них функції згідно із прийнятими державою нормативними документами. Визначення правових підстав для діяльності управлінського складу закладів вищої освіти подається в законах України про вищу освіту 2002 та 2014 рр. У законах виділяються керівники університетів та інших ВНЗ, а також керівники підрозділів вищих навчальних закладів, найбільшими з яких є факультети. Згідно зі ст. 32 Закону «Про вищу освіту» 2002 р., «безпосереднє управління діяльністю вищого навчального закладу здійснює його керівник – ректор (президент), начальник, директор тощо» [6]. На керівника вищого навчального закладу покладено функції затвердження його структури і штатного розпису, видання наказів і розпоряджень, обов'язкових для всіх працівників закладу, представлення вищого навчального закладу в державних та інших органах, розпорядження майном і коштами, прийняття на роботу та звільнення працівників, визначення функціональних обов'язків працівників, формування контингенту осіб, які навчаються у вищому навчальному закладі, контроль за виконанням навчальних планів і програм, за якістю роботи викладачів, організацією навчально-виховної роботи тощо [6]. Ст. 34 Закону України «Про вищу освіту» 2014 р. загалом повторює найменування посад і функції керівника вищого навчального закладу. Додаються функції створення умов для здійснення дієвого та відкритого громад-

ського контролю за діяльністю вищого навчального закладу, для діяльності органів студентського самоврядування, громадських організацій, які діють у вищому навчальному закладі [7].

Керівництво основними підрозділами вищого навчального закладу – факультетами, згідно зі ст. 33 Закону «Про вищу освіту» 2002 р., здійснюють декани. Функції декана в Законі змістовно не окреслені, лише наголошується на тому, що декан видає розпорядження, що стосуються діяльності факультету [6]. Ст. 35 Закону «Про вищу освіту» 2014 р. додає до посади декана посаду директора навчально-наукового інституту. Повноваження керівника факультету (навчально-наукового інституту) визначаються положенням про факультет (навчально-науковий інститут), яке затверджується вченою радою вищого навчального закладу [7].

Зрозуміло, що визначений нормативними документами статус посадових осіб поширюється й на керівників медичних ВНЗ України. Одноосібність загального керівництва вищими навчальними закладами означає, що кількість ректорів медичних університетів в Україні дорівнювала в зазначений період кількості медичних університетів. До керівного складу університетів входили також проректори, які керували певними напрямками діяльності університетів. Основні напрями діяльності й, відповідно, кількість проректорів у різних ВНЗ України відрізняються. Кількість деканів факультетів також не залишалася незмінною, оскільки з відкриттям нових факультетів у медичних ВНЗ України з'являлися й нові посади деканів. Загалом можна говорити про кількісне й якісне зростання керівного складу вищої медичної освіти в період кінця ХХ – початку ХХІ ст.

Характеристика керівного складу медичних ВНЗ складається як з об'єктивних, так і із суб'єктивних показників. Об'єктивні показники фіксуються документально й можуть бути предметом аналізу. Під суб'єктивними показниками маються на увазі особисті якості діячів медичної освіти, які не піддаються загальному аналізу (а лише індивідуальній оцінці). До об'єктивних показників належить, передусім, термін перебування керівників на посаді. Цей показник дозволяє робити висновки щодо стабільності управління певним навчальним закладом. Певне значення мають демографічні ознаки керівного складу – його розподіл за статтю й віком. Основним показником якості керівного складу є кваліфікаційна характеристика. Йдеться, передусім, про наукову кваліфікацію (вчений ступінь)

і викладацьку кваліфікацію (вчене звання). Значну інформацію про керівні кадри дає конкретизація кваліфікаційної характеристики, а саме: галузева спеціалізація керівників, сфери їхніх наукових та практичних інтересів. Важливим чинником, який впливає на роботу керівників, є їхня попередня навчальна й трудова діяльність, зокрема й факт навчання або роботи в конкретному вищому навчальному закладі.

Аналізуючи термін перебування керівників на посаді, можна виділити вищі медичні навчальні заклади, які в період 1991–2017 рр. мали стабільне керівництво, і такі, в яких керівництво оновлювалося більш інтенсивно. У Національному медичному університеті ім. О.О. Богомольця за цей час змінилося 3 ректори, які перебували на цій посаді протягом 19 років, 11 років і 3 роки (на 2017 р.) [8]. Вінницьким національним медичним університетом (далі – НМУ) протягом цього періоду керував один ректор [9]. У Харківському НМУ змінилося 2 ректори (термін перебування на посаді 19 років, 12 років (на 2017 р.)) [10]. У Дніпропетровській медичній академії – 3 ректори (15 років, 20 років, 1 рік (на 2017 р.)) [11]. У Запорізькому державному медичному університеті (далі – ДМУ) теперішній ректор обіймає посаду 14 років [12]. У Львівському НМУ змінилося 2 ректори (17 років та 19 років на посаді (на 2017 р.)) [13], в Одеському НМУ – 2 ректори (19 років, 23 роки (на 2017 р.)) [14], у Тернопільському ДМУ – 3 ректори (16 років, 17 років, 2 роки (на 2017 р.)) [15], у Буковинському ДМУ – 3 ректори (19 років, 17 років, 7 років (на 2017 р.)) [16].

Керівники факультетів медичних ВНЗ України також за період 1991–2017 рр. змінювалися неодноразово. Так, у Національному медичному університеті ім. О.О. Богомольця в цей період працювали 3 декани медичного факультету № 1, 3 декани медичного факультету № 2, 4 декани медичного факультету № 3, 1 декан медичного факультету № 4 (з 2017 р.), 2 декани фармацевтичного факультету, 3 декани медико-психологічного факультету (із 2001 р.) [8]. Аналогічні зміни відбувалися на факультетах інших вищих медичних закладів України.

Отже, можна простежити тенденцію до значних термінів перебування ректорів медичних ВНЗ України на посаді в період 1991–2017 рр. Це цілком природно, адже функції ректора визначають значною мірою спосіб організації освітнього процесу в межах певного навчального закладу. Значний термін перебування ректора на посаді свідчить про стабільність керівни-

цтва, отже, про створення умов для впорядкованої й цілеспрямованої діяльності всіх підрозділів закладу. Якщо не виникають особливі, критичні обставини, період керівництва зазвичай поширюється за межі одного, визначеного законом терміну. Із цієї позиції найбільшою стабільністю відзначалося загальне керівництво Вінницького НМУ, ректор якого Василь Максимович Мороз обіймає посаду з 1988 р. Досить значну стабільність демонструють Львівський і Одеський НМУ, в яких за період, що розглядається, пройшла лише одна зміна ректорів. Певною мірою сказане про ректорську посаду стосується посад деканів факультетів медичних ВНЗ України.

Аналіз наведеної інформації свідчить про те, що на більшості факультетів протягом 1991–2017 рр. змінилося від 2 до 4 деканів на відповідних посадах. Винятками є новостворені факультети в період із 2000 р., де досить часто посада декана не зазнавала кадрових змін. Такими є фармацевтичний факультет Вінницького НМУ [9], другий фармацевтичний факультет Запорізького ДМУ [12], медичний факультет № 3, стоматологічний факультет Буковинського ДМУ [16]. Варто зазначити й факультети з найбільшою плінністю кадрів керівників. Це другий медичний факультет Запорізького ДМУ (де змінилося 6 деканів), перший і другий міжнародні факультети Запорізького ДМУ (по 5 деканів) [12], медичний факультет № 1 Одеського НМУ (5 деканів за період із 1998 р.) [14], медичний факультет Тернопільського ДМУ (9 деканів) [15], медичний факультет Буковинського ДМУ (6 деканів) [16].

Більшість керівників українських медичних ВНЗ кінця ХХ – початку ХХІ ст. є чоловіками. На початку 90-х рр. ХХ ст. єдиним вищим медичним навчальним закладом в Україні з ректором-жінкою був Дніпропетровський медичний інститут (зараз – медична академія). У 2001 р. вищих медичних закладів із ректором-жінкою в Україні не було, у 2017 р. таких закладів було два (Київський національний медичний університет ім. О.О. Богомольця та Дніпропетровська медична академія).

Перевага чоловіків на керівних посадах у медичних ВНЗ України кінця ХХ – початку ХХІ ст. відбиває загальну тенденцію, характерну для українського суспільства загалом. Абсолютна перевага чоловіків-реktorів у медичних ВНЗ України майже не змінилася за останні 30 років. Жінки на посаді ректора залишаються винятком. Такими винятками є ректори Дніпропетровської медичної академії Людмила Василівна Новицька-Усенко (на посаді в 1981–1996 рр.)

і Тетяна Олексіївна Перцева (на посаді із 2016 р.), а також ректор НМУ імені О.О. Богомольця Катерина Миколаївна Амосова (на посаді із 2014 р.). Набагато більше представлені жінки серед деканів факультетів медичних ВНЗ України. Найбільше жінок-деканів на 2017 р. налічувалося в Київському (4) [8], Харківському (4) [10] та Одеському (3) [14] НМУ. Поступове зростання кількості жінок серед керівників середньої ланки дає підставу очікувати досягнення більшої гендерної збалансованості також на рівні керівників медичних ВНЗ.

Показовим для аналізу керівних кадрів вищої медичної школи України є вік вступу на посаду ректорів медичних ВНЗ. У зазначений період цей вік коливався від 44 до 58 років, що відповідає періоду найбільшої творчої та організаційної активності працівників і не виходить за межі допенсійного віку.

Усі ректори медичних ВНЗ України зазначеного періоду були докторами медичних наук і професорами на час обрання на посади. Кваліфікаційні характеристики доктора медичних наук і професора фахових кафедр є обов'язковими вимогами до ректорської посади в медичних ВНЗ України, отже, не дивно, що всі ректори кінця ХХ – початку ХХІ ст. мали відповідні вчені ступені й звання. Така кваліфікаційна одностайність свідчить лише про відсутність кадрового дефіциту в Україні зазначеного періоду, що, своєю чергою, є наслідком соціально-економічної стабільності.

Усі декани факультетів медичних ВНЗ цього періоду також мали вчені звання й ступені. Значна кількість кандидатів наук і доцентів серед керівників факультетського рівня може пояснюватися тим, що наукова й педагогічна робота в межах факультету не цілком збігаються з адміністративною. З іншого боку, варто вказати й на певний кадровий дефіцит щодо обіймання посад деканів факультетів фахівцями вищого рівня, особливо для провінційних медичних ВНЗ України.

Певним чином характеризує керівні кадри медичних ВНЗ України зазначеного періоду наукова й практична спеціалізація. Правилком є значні наукові й практичні здобутки ректорів медичних університетів України. Так, основними напрямками наукової діяльності ректора НМУ ім. О.О. Богомольця в 1984–2003 рр. Є.Г. Гончарука були дослідження санітарного захисту водоймищ і підземних джерел господарчо-питного водопостачання, очищення та знезаражування стічних вод, санітарної охорони ґрунтів [8]. Наступний ректор НМУ В.Ф. Москаленко (2003–2014 рр.) відомий

дослідженнями в галузі соціальної медицини, організації та управління охороною здоров'я [8]. Основними напрямками наукової діяльності теперішнього ректора НМУ К.М. Амосової є вивчення патогенезу, діагностики та лікування гострої та хронічної серцевої недостатності, гострих коронарних синдромів, ішемічної хвороби серця, легеневої гіпертензії, кардіоміопатій [8]. Ректор Харківського НМУ В.М. Лісовий – один із провідних учених у галузі урології [10]. М.П. Павловський – ректор Львівського медичного інституту, а згодом – університету (1981–1998 рр.), займався хірургією органів шлунково-кишкового тракту, зокрема, печінки і жовчних шляхів; операційним лікуванням захворювань ендокринних органів, зокрема, щитоподібної та прищитоподібних залоз, наднирників, підшлункової залози, яєчників [13]. Теперішній ректор Львівського НМУ ім. Данила Галицького Б.С. Зіменковський – відомий український науковець у галузі фармацевтичної, органічної та біоорганічної хімії [13]. Ректор Одеського медичного інституту, згодом – університету (1984–1994 рр.), І.І. Ільїн відомий у галузі анатомії людини й хребетних тварин, спортивного травматизму, морфологічних змін під час адаптації різних відділів центральної нервової системи, органів і тканин тварин до несприятливих чинників [14]. Його наступник В.М. Запорожан зробив значний внесок у розроблення багатьох проблем генетики, імунології, онкології. В.М. Запорожаном створена одна з перших у країні генетична лабораторія та НДІ молекулярно-генетичної і клітинної медицини [14]. Наукові інтереси ректора Вінницького НМУ В.М. Мороза стосуються досліджень ролі структур головного мозку у формуванні центральних механізмів програмування і контролю довільних рухів; проблеми адаптації, здоров'я населення України та ін. [9]. Ректор Запорізького ДМУ Ю.М. Колесник – відомий вчений у галузі патологічної фізіології, засновник визнаної в Україні та за кордоном патофізіологічної школи [12]. Відомими вченими є ректори Тернопільського ДМУ І.С. Сміян (1981–1997 рр.) – у галузі педіатрії; Л.Я. Ковальчук (1997–2014 рр.) – у галузі хірургії; М.М. Корда (із 2015 р.) – у галузі біохімії вільних радикалів; гепатотоксикології; нотоксикології, застосування наноматеріалів у медицині та фармації [15]. Напрямами наукових досліджень ректора Буковинського ДМУ В.П. Пішака (1993–2010 рр.) – ендокринна система, структурна та функціональна організація хроноритмів людини і тварин. Сфера наукових інтересів Т.М. Бойчука (ректора ТНМУ із 2010 р.) –

хронотоксикологія, лазерна поляриметрія біологічних об'єктів.

Активну наукову роботу вели в зазначений період декани медичних та інших факультетів медичних ВНЗ України. Зазвичай вона пов'язана з напрямками діяльності відповідного факультету, а також відповідає темам кандидатських і докторських дисертацій. Треба зазначити, що керівники факультетів медичних ВНЗ поєднують наукову й організаційну роботу і є також досвідченими педагогами, їхній досвід має велике значення для підвищення якості навчальної роботи на факультеті. Зокрема, на них покладена функція керівництва підготовкою молодих кадрів.

Аналіз спеціалізацій, медичного фаху й напрямів наукових інтересів керівників медичних ВНЗ України кінця ХХ – початку ХХІ ст. показує велике розмаїття їхньої фахової діяльності. Серед її напрямів санітарна медицина, організація й управління охороною здоров'я, хірургія серцевих захворювань, нейрофізіологія, мікробіологія, урологія, патологічна фізіологія, фармацевтика, хірургія органів шлунково-кишкового тракту, генетика, педіатрія, ендокринологія. Можна стверджувати, що певна спеціалізація не є умовою зайняття керівної посади в галузі медичної освіти. Проте необхідністю для керівника медичного ВНЗ є прояв себе в певній галузі медицини, здобуття авторитету як науковця, лікаря-практика або педагога. Такий авторитет є одним із чинників успішного здійснення керівних функцій у медичній освіті.

Суттєвим аспектом характеристики керівних кадрів є їхня попередня навчальна та трудова діяльність. Значну частину керівників періоду, який розглядається, склали вихованці відповідних навчальних закладів. Важливе значення в становленні керівників мала професійна діяльність, робота в лікувальних закладах. Вихованцями Київського медичного інституту є двоє із трьох ректорів НМУ (Є.Г. Гончарук і К.М. Амосова). В.Ф. Москаленко закінчив Харківський медичний інститут. Серед деканів НМУ ім. О.О. Богомольця є випускники Вінницького державного медичного університету (декан медичного факультету № 1 В.С. Мельник) та Львівського державного медичного університету (декан медичного факультету № 2 Н.Ю. Літвінова). Декан медико-психологічного факультету М.М. Філоненко закінчила Рівненський державний гуманітарний університет. Керівники інших факультетів є вихованцями Київського НМУ.

Ректори Львівського й Одеського НМУ є вихованцями тих самих навчальних закладів [13; 14]. Те саме стосується ректора

Вінницького НМУ В.М. Мороз та деканів факультетів цього навчального закладу [9]. У Тернопільському НМУ два останні із трьох ректорів зазначеного періоду є вихованцями цього навчального закладу. Вихованцями ВНЗ були 2 останні ректори Буковинського НМУ [16] і теперішній ректор Запорізького ДМУ Ю.М. Колесник [12].

Варто зазначити загальну орієнтацію медичних закладів освіти України кінця XX – початку XXI ст. на власні кадри. Досвід, який одержано в тому ж закладі, де відбувається керівна діяльність, є, безперечно, позитивним чинником, який підвищує ефективність управління. Водночас, як показує проведений аналіз, це не є обов'язковою вимогою, що заважає вихованцям інших ВНЗ обіймати керівні посади. Певні переваги має запрошення на керівну посаду людини «зі сторони», якщо, зрозуміло, вона відповідає фаховим вимогам, підтвердила наявність адміністративних і педагогічних здібностей. Такий керівник здатний запровадити нові елементи в організаційну культуру медичного ВНЗ, надати новий напрям освітньому процесу.

Висновки з проведеного дослідження.

Важливим чинником, який впливав на організацію й зміст освітнього процесу в медичних ВНЗ України кінця XX – початку XXI ст., була діяльність керівних кадрів. Законодавство з вищої освіти України виділяє серед керівників вищих навчальних закладів ректорів, які здійснюють загальне керівництво, і керівників підрозділів ВНЗ, основними з яких є декани факультетів. Аналіз об'єктивної інформації щодо діяльності керівників показав тенденцію до значних термінів перебування ректорів медичних ВНЗ України на посаді в період 1991–2017 рр. Більші кадрові зміни простежуються в діяльності керівників факультетів медичних ВНЗ. На більшості факультетів протягом 1991–2017 рр. змінилося від 2 до 4 деканів на відповідних посадах. Перевага чоловіків на керівних посадах у медичних ВНЗ України кінця XX – початку XXI ст. відбиває загальну тенденцію, характерну для українського суспільства загалом. Характерним є також вік вступу на посаду ректора, який для медичних ВНЗ України кінця XX – початку XXI ст. коливався між 44 та 58 роками. Кваліфікаційні характеристики доктора медичних наук і професора фахових кафедр були обов'язковими вимогами до ректорської посади в медичних ВНЗ України зазначеного періоду. Більші кваліфікаційні відмінності характерні для деканів факультетів медичних навчальних закладів. Аналіз спеціалізацій, медичного фаху й напрямів наукових інтересів керівників медичних ВНЗ

України кінця XX – початку XXI ст. показує велике розмаїття їхньої фахової діяльності. Варто зазначити також орієнтацію медичних закладів освіти України кінця XX – початку XXI ст. на власні кадри, хоча в досить багатьох випадках керівниками ставали фахівці, які зробили кар'єру в інших закладах.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Дзвінчук Д.І. Сучасні тенденції розвитку та управління освітою : автореф. дис. ... д. філос. наук : спец. 09.00.10 «Філософія освіти» / Д.І. Дзвінчук ; Ін-т вищ. освіти АПН України . – К., 2007. – 36 с.
2. Батечко Н.Г. Сучасний стан розвитку кадрового потенціалу вищої школи України / Н.Г. Батечко // Педагогічний процес: теорія і практика. – 2013. – Вип. 3. – С. 5–19.
3. Гуменний О.Д. Розвиток інформаційної культури керівників вищих навчальних закладів : [монографія] / О.Д. Гуменний. – Київ : Національний університет біоресурсів і природокористування України, 2015. – 234 с.
4. Криштопа Б.П. Управління вищою медичною освітою в Україні : системно-історичний аналіз / Б.П. Криштопа // Український медичний часопис. – 2000. – № 3. – С. 132–138.
5. Вознюк Т.Г. Менеджмент навчально-виховного процесу : навч.-метод. посібник для керівників структурних ланок вищ. мед. навч. закладів I–II рівнів акредитації / Т.Г. Вознюк. – К. : Здоров'я, 2002. – 127 с.
6. Про вищу освіту : Закон України 2002 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2984-14>.
7. Про вищу освіту : Закон України 2014 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/en/1556-18/page3>.
8. Національний медичний університет ім. О.О. Богомольця [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://nmu.ua/>.
9. Вінницький національний медичний університет [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.vnmu.edu.ua>.
10. Харківський національний медичний університет [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://knmu.edu.ua/>.
11. Дніпропетровська медична академія [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.dsma.dp.ua/ua/>.
12. Запорізький державний медичний університет [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zsmu.edu.ua/>.
13. Львівський національний медичний університет імені Данила Галицького [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.meduniv.lviv.ua/>.
14. Одеський національний медичний університет [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://odmu.edu.ua/>.
15. Тернопільський державний медичний університет імені І.Я. Горбачевського [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.tdmu.edu.ua/>.
16. Буковинський державний медичний університет [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.bsmu.edu.ua/en/>.